

บทที่ 1

บทนำ

กุหลาบ เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญที่นิยมใช้เป็นไม้ตัดดอกที่ได้รับการขนานนามว่าเป็น “ราชินีแห่งดอกไม้” และได้รับการยกย่องให้เป็นดอกไม้สัญลักษณ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา (สมเพียร, 2532) พื้นที่เพาะปลูกกุหลาบที่สำคัญอยู่แถบประเทศยุโรปตะวันตก เช่น อิตาลี สเปน เนเธอร์แลนด์ และ สาธารณรัฐเยอรมันนี โดยมีพื้นที่เพาะปลูกในแถบนี้มากที่สุดในโลกคิดเป็น 53.4 % ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ แถบอเมริกาใต้ เอเชีย อเมริกาเหนือ และแอฟริกา คิดเป็น 20 12.2 8 และ 5.8 % ของพื้นที่ปลูกตามลำดับ (Loebenstein, 1995) สำหรับประเทศไทย ในช่วงระยะปี 2531 - 2537 พบว่าพื้นที่การปลูกกุหลาบลดลงอัตราเฉลี่ยร้อยละ 5.36 โดยปี 2537 มีพื้นที่ปลูกคิดเป็นร้อยละ 10.63 ของพื้นที่ปลูกไม้ตัดดอกทั้งประเทศ และจากการสำรวจใน ปี 2541 พบว่า บริเวณภาคกลางมีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 7,760 ไร่ และบริเวณภาคเหนือมี 9,506 ไร่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2541) ทั้งนี้ความต้องการกุหลาบเป็นไม้ตัดดอกของประเทศไทยในปี 2539 มีอัตราเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.04 ขณะที่ปริมาณที่ผลิตได้กลับลดลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการนำเข้า กุหลาบจากต่างประเทศ โดยช่วงระหว่างเดือนตุลาคม 2537 - กันยายน 2538 มีมูลค่าการนำเข้าของ ดอกกุหลาบสูงถึง 1.87 ล้านบาท ปัญหาสำคัญที่ทำให้การผลิตกุหลาบตัดดอกเพื่อทดแทนการนำเข้า ของประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากขาดต้นพันธุ์ที่ดี คุณภาพและปริมาณของผลผลิต ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นแนวทางการพัฒนาไม้ดอกไม้ประดับ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 (2540-2544) จึงได้วางนโยบายในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้ดอกไม้ประดับที่สำคัญ โดยสนับสนุนให้มีการ วิจัยและพัฒนาไม้ดอกไม้ประดับเพื่อการค้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการพัฒนาผลิตต้นพันธุ์ ตลอดจนการพัฒนา เทคโนโลยีการผลิตเพื่อปรับปรุงคุณภาพไม้ดอกไม้ประดับ (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2539)

ปัญหาของการปลูกกุหลาบเป็นการค้าที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปริมาณผลผลิต คือ การเป็นโรคไวรัส โดย Waterworth and Hadidi (1998) กล่าวว่า เชื้อไวรัส เป็นเชื้อสาเหตุหลักที่ ก่อความเสียหายมากที่สุดต่อพืชเศรษฐกิจ เนื่องจากไม่สามารถกำจัดโดยได้การใช้สารเคมีเช่นเดียวกับ เชื้อสาเหตุอื่น การที่กุหลาบมีการคัดแต่งกิ่งและการขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ เป็นการช่วยส่งเสริม การแพร่ระบาดของโรคไวรัสได้อย่างเป็นอเนกอนันต์ จน Loebenstein (1995) รายงานว่า พบโรคไวรัส ทุกแห่งในโลกที่มีการปลูกกุหลาบ จากการสำรวจและมีการรายงานอย่างเป็นทางการในประเทศ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐเชค โกลโลวะเกีย เดนมาร์ก ฝรั่งเศส สาธารณรัฐเยอรมันนี อินเดีย อิสราเอล อิตาลี นิวซีแลนด์ เนเธอร์แลนด์ รัสเซีย อเมริกาใต้ สเปน สหรัฐอเมริกา และ ยูเครน

สำหรับประเทศไทย จากการสำรวจเมื่อปี 2534-2537 พบการแพร่ระบาดของโรคไวรัสในกุหลาบบริเวณ แหล่งปลูกเป็นการค้า ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ดาก กรุงเทพฯ นครปฐม สมุทรสาคร สมุทรปราการ ราชบุรี ปทุมธานี สงขลา อุบลราชธานีและขอนแก่น (สุรภีและคณะ, 2540) จาก ความสำคัญของปัญหาดังกล่าวประเทศต่างๆ ในโลกจึงตระหนักถึงปัญหาของโรคไวรัสในกุหลาบ และมึน โยบายเรียกร้องให้มีการออกใบรับรอง(certification) เพื่อป้องกันการปลดไวรัสของต้นตอ กุหลาบ (Loebenstein, 1995) และ Spiegel (1996) ได้เสนอว่าการผลิตไม้ดอกไม้ประดับเป็นการค้าใน ระดับสากลนั้น จะต้องใช้มาตรการบังคับให้ผู้ปลูกเลือกใช้ต้นพันธุ์ที่ปลอดโรคไวรัสนั้น

คั้งนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตต้นตอกุหลาบ 2 พันธุ์ คือ *Rosa indica* และ *R. multiflora* ให้ปลอดจากเชื้อไวรัส โดยใช้เทคนิคการให้ความร้อนสูง (thermotherapy) แก่พืชที่เจริญ ในสภาพปลอดเชื้อร่วมกับการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเจริญ (meristem culture) ทั้งนี้เทคนิคดังกล่าวได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพในการผลิตพืชปลอดโรคมามากที่สุดวิธีหนึ่ง (ประสาทพร, 2540 ; Knapp *et.al.*, 1995 ; Loebenstein, 1995 ; Mink *et. al.*, 1998 ; Spiegel, 1996)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาคั้งนี้คือ จะได้ต้นตอกุหลาบปลอดจากเชื้อไวรัส เพื่อนำมาใช้สนับสนุนงานวิจัยด้านการผลิตกุหลาบเป็นไม้ตัดดอก และเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อ ผลิตพืชชนิดอื่นให้ปลอดจากเชื้อไวรัสต่อไป